

KU UZDROWIENIU I ODNOWIE

Materiały z sympozjum
dla biskupów
i przełożonych zakonnych
o seksualnym wykorzystaniu
osób niepełnoletnich

Papieski Uniwersytet Gregoriański
6-9 lutego 2012

Przekład
Zbigniew Kasprzyk

Wydawnictwo WAM
Kraków 2012

SŁOWO WSTĘPNE ZESPOŁU REDAKCYJNEGO

ks. Charles J. Scicluna, Hans Zollner SJ,
David John Ayotte SJ

W ostatnich latach seksualne wykorzystywanie osób nieletnich przez członków Kościoła, przede wszystkim przez kapłanów, wywołało skandal, którego skutki odczuwają nie tylko kościelni przywódcy, lecz ludzie na całym świecie. Mówił o tym sam Ojciec Święty Benedykt XVI, przyznając, że „popętniono poważne błędy w ocenie sytuacji i kierownictwie” (List pasterski Papieża Benedykta XVI do katolików Irlandii, nr 11). Papież jest przekonany, że kryzys wywołany ujawnieniem tych nadużyć powinien we wszystkich pasterzach i wiernych „zrodzić zapal do uczciwej oceny swojego postępowania oraz do zaangażowania się z przekonaniem w realizację programu odnowy kościelnej i indywidualnej” (tamże, nr 2).

W dniach od 6 do 9 lutego 2012 r. na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie odbyło się sympozjum zatytułowane *Ku uzdrowieniu i odnowie*. Jego celem było umożliwienie biskupom, przełożonym zakonnym i innym osobom zajmującym odpowiedzialne stanowiska w Kościele dokonania szczerego rachunku sumienia, którego domaga się papież. Miało ono również stanowić zachętę do kościelnej i indywidualnej odnowy.

W przesłaniu do uczestników sympozjum, przekazanym za pośrednictwem watykańskiego sekretarza stanu, Benedykt XVI zachęcał do odpowiedzenia z ewangeliczną miłością na pojawiające się wyzwania, aby zapewnić dzieciom i bezbronnyim dorosłym środowisko sprzyjające ich wzrostowi w wymiarze ludzkim i duchowym. Papież apelował o podejmowanie pracy zmierzającej do pełniejszego zrozu-

mienia zaistniałej sytuacji, aby w całym Kościele mogła rozwijać się kultura skutecznej ochrony ludzi młodych oraz wspierania ofiar.

Aby nadać konkretny kształt nadziejom wyrażonym przez Ojca Świętego, we wrześniu 2010 roku podjęto decyzję o zorganizowaniu na Uniwersytecie Gregoriańskim sympozjum dotyczącego kwestii nadużyć seksualnych. Od samego początku inicjatywa ta cieszyła się poparciem urzędów watykańskich i uzyskała od nich konkretną pomoc. Wspomnieć należy przede wszystkim o wsparciu Sekretariatu Stanu, Kongregacji Nauki Wiary, Kongregacji do spraw Biskupów oraz Kongregacji do spraw Ewangelizacji Narodów. Obrady sympozjum miały również stanowić kontynuację założeń *Okólnika* Kongregacji Nauki Wiary z 3 maja 2011 roku, w którym zalecano Konferencjom Episkopatów na całym świecie opracowanie wytycznych zmierzających do ochrony nieletnich.

Mając to na względzie, do udziału w sympozjum zaproszono przede wszystkim przedstawicieli Konferencji Episkopatów z całego świata oraz przełożonych generalnych zgromadzeń zakonnych i innych instytutów życia konsekrowanego. Wybór uczestników należał do Konferencji Episkopatów oraz do Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych (zgromadzeń męskich i żeńskich). W obradach uczestniczyło 110 przedstawicieli Konferencji Biskupów oraz 35 przełożonych generalnych zgromadzeń zakonnych. Ponadto obecni byli przedstawiciele Kościoła Wschodniego pozostającego w unii z Rzymem, rektorzy rzymskich uczelni oraz uniwersytetów katolickich, specjaliści w zakresie prawa kanonicznego, psychoterapeuci, psychiatry oraz wychowawcy. Ogółem w sympozjum wzięło udział ponad 220 osób reprezentujących wszystkie kontynenty.

W zamierzeniu organizatorów sympozjum miało służyć następującym celom:

- Wysłuchaniu ofiar oraz uczciwemu nazwaniu porażek, grzechów i zbrodni, które miały miejsce w Kościele;
- rozwojowi kultury słuchania i uczenia się, aby w przyszłości możliwa była współpraca na rzecz poszukiwania rozwiązań problemów nadużyć seksualnych;

- współpracy ze środkami masowego przekazu oraz przekazywaniu wiedzy o tym, co można zrobić dla ochrony najsłabszych.

Prelegenci przybyli z Filipin, Meksyku, Brazylii, Stanów Zjednoczonych, RPA, Argentyny, Belgii, Niemiec oraz Irlandii. Międzynarodowy charakter spotkania wyraźnie pokazuje, że problem seksualnych nadużyć dotyczy nie tylko Zachodu, lecz wszystkich krajów, a więc stanowi wyzwanie dla chrześcijan i społeczeństw całego świata.

Symposium rozpoczęło się wieczorem 6 lutego 2012 roku od wystąpienia kard. Williama Levady, prefekta Kongregacji Nauki Wiary, który podkreślił przede wszystkim potrzebę wypracowania wieloaspektowego (kanonicznego, teologicznego, duszpasterskiego i psychologicznego) podejścia do tragicznego zjawiska nadużyć seksualnych w Kościele i w całym społeczeństwie.

Główne tematy zarysowane w prezentacji wprowadzającej rozwijano następnie podczas dziewięciu konferencji odbywających się prze trzy kolejne przedpołudnia. W dyskusjach brali udział wszyscy uczestnicy symposium. Jako pierwsza wystąpiła Marie Collins z Irlandii, która w dzieciństwie, jako delikatna, trzynastoletnia dziewczyna, padła ofiarą molestowania przez katolickiego księdza. Pani Collins opowiadała o bolesnych konsekwencjach wykorzystywania seksualnego oraz o tym, jak nieumiejętnie odnosił się do niej i do sprawcy nadużycia biskup. W wystąpieniu towarzyszyła jej prof. Sheila Hollins, psychiatra z Wielkiej Brytanii, która wysłuchała historii kilkuset ofiar nadużyć podczas specjalnych sesji stanowiących element wizytacji apostolskiej w Kościele w Irlandii w 2010 roku. Ksiądz Stephen J. Rossetti, odnosząc się do wieloletniego doświadczenia pracy w Saint Luke Institute w Silverspring w USA, mówił o właściwym sposobie traktowania wywodzących się spośród duchowieństwa sprawców nadużyć seksualnych. Ojciec Desmond Nair z Republiki Południowej Afryki zdał relację z edukacyjnych i profilaktycznych działań Kościoła w swoim kraju. Ksiądz prałat Charles J. Scicluna, promotor sprawiedliwości w Kongregacji Nauki Wiary, przedstawił kanoniczne aspekty problemu, które

Konferencje Episkopatów muszą uwzględniać podczas opracowywania wytycznych dotyczących przeciwdziałania nadużyciom seksualnym. Ksiądz Scicluna powiedział, że pełne rozpoznanie sprawy w danej sprawie przyczynia się do promowania sprawiedliwości. Chrześcijańska wspólnota ma więc obowiązek współpracować z władzami państwa w walce ze zjawiskiem seksualnego wykorzystywania nieletnich. Ojciec Edenio Valle SVD z Brazylii omówił socjologiczne i kulturowe aspekty zjawiska nadużyć seksualnych i sposobów rozwiązywania tego problemu. Biskup Jorge Carlos Patrón Wong z Meksyku, były przewodniczący Konferencji Rektorów Seminariów Duchownych Ameryki Łacińskiej, mówił o potrzebie całościowej ludzkiej i duchowej formacji przyszłych kapłanów. Arcybiskup Manili (Filipiny) Luis Antonio G. Tagle stwierdził jednoznacznie, że nadużycia seksualne nie są obce kulturom azjatyckim. Opracowując skuteczne terapeutyczne i profilaktyczne działania duszpasterskie, należy więc brać pod uwagę kontekst kulturowy. Czwooro teologów z Uniwersytetu Gregoriańskiego (Joseph Carola SJ, Mark Rotsaert SJ, Michelina Tenace oraz H. Miguel Yáñez SJ) zaprezentowało wspólną refleksję teologiczną dotyczącą tematu nadużyć seksualnych. Na zakończenie arcybiskup Monachium i Fryzynki kard. Reinhard Marx wyjaśnił, w jaki sposób przywódcy kościelni powinni wypełniać swe obowiązki wobec ofiar, sprawców, a także wobec środków przekazu i opinii publicznej. Tego rodzaju postawa jest warunkiem koniecznym do zwiększenia wiarygodności Kościoła oraz do przywrócenia atmosfery zaufania.

W godzinach popołudniowych we wtorek, 7 lutego, i w środę, 8 lutego, prowadzone były warsztaty: *Prawdziwy koszt kryzysu; Internet i pornografia* oraz *Zapobieganie i przeciwdziałanie nadużyciom wobec dorosłych osób wymagających szczególnej troski*. Warsztaty prowadziło siedmioro członków grupy VIRTUS (działającej w ramach amerykańskiej organizacji National Catholic Risk Retention Group). Grupa VIRTUS realizowała już podobne programy dla pracowników i przywódców Kościoła w ponad 115 diecezjach w Stanach Zjednoczonych.

We wtorek i w środę odbyło się również w ramach sympozjum wieczorne czuwanie pokutne oraz celebracja eucharystyczna, obejmująca tematy i cele konferencji. Podczas czuwania pokutnego, które prowadził kard. Marc Ouellet, prefekt Kongregacji do spraw Biskupów, uczestnicy obrad modlili się o przebaczenie za nieumiejętność chronienia młodych ludzi. Podczas śródowej Eucharystii kard. Fernando Filoni, prefekt Kongregacji do spraw Ewangelizacji Narodów, wezwał Ducha Świętego, aby zstąpił na uczestników sympozjum, pracujących na rzecz uzdrowienia i odnowy.

W planowaniu, organizacji i realizacji sympozjum wzięło udział wiele osób, co w sposób namacalny dowodzi, że doszło do autentycznej współpracy między biskupami, kapłanami, zakonnikami oraz wiernymi świeckimi. Wymienienie wszystkich osób, które uczestniczyły w tym przedsięwzięciu, nie jest możliwe. Organizatorzy sympozjum oraz redaktorzy niniejszej publikacji pragną wyrazić wdzięczność prelegentom oraz tym, którzy pomagali w organizacji, za hojne poświęcenie czasu i energii.

Jesteśmy również głęboko wdzięczni ofiarodawcom, którzy udzielili nam wsparcia finansowego, umożliwiając przeprowadzenie sympozjum: archidiecezji Monachium i Fryzyngi, Konferencji Episkopatu Niemiec, organizacji Aid to Church in Need, fundacjom Renovabis, Misereor, diecezjom Bresci, Pawii i Bolzano-Bressanone, jak również włoskim, szwajcarskim i holenderskim prowincjom Towarzystwa Jezusowego.

Sympozjum nie powinno być postrzegane jako pojedyncze wydarzenie, lecz jako ważny krok naprzód. Wszyscy członkowie Kościoła muszą prezentować postawę wytrwałości, zaangażowania w przyjmowanie odpowiedzialności za przeszłość oraz we wspólną pracę na rzecz lepszej przyszłości. Założenie Centrum na rzecz Ochrony Dzieci przy Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gregoriańskiego można uważać za kolejny etap prac sympozjum. W najbliższych trzech latach celem działającego w Monachium Centrum będzie opracowanie programu e-learningowego, czyli platformy internetowej dostępnej w kilku językach. Mamy nadzieję, że projekt ten,

prowadzony przy współpracy partnerów na całym świecie, zwróci uwagę na problem nadużyć seksualnych w Kościele i w całym społeczeństwie. Inicjatywa ta ma również służyć zapobieganiu nadużyciom w przyszłości.

Organizatorzy symposium oraz redaktorzy niniejszej publikacji wyrażają nadzieję, że obrady przyczynią się do większej stanowczości, przejrzystości i świadomości wszystkich członków Kościoła katolickiego w działaniach na rzecz rozwiązania trudnego problemu seksualnego wykorzystywania osób niepełnoletnich. Ufamy, że niniejsza publikacja stanie się źródłem inspiracji i otuchy na drodze do uzdrowienia i odnowy.

Rzym, Wielkanoc 2012 roku